

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по Клинична психология на Александър Масурски на тема:

Тревожност и самотност при лица с психози и при лица, зависими от психоактивни вещества

Рецензент: проф. д.пс.н. Ваня Матанова

Дисертационният труд е посветен на проблема за социалната тревожност и самотност при лица със зависимости-алкохолна и хероинова и параноидна шизофрения. Изборът на темата е провокиран от убеждението, че индивидите с психична патология са особено уязвими в социалното си функциониране, което води до социална тревожност, отхвърленост и самотност.

Повишената тревожност влошава протичането на психозата и социалното функциониране, увеличава страданието и чувството за безнадеждност, което понижава качеството на живот и увеличава риска от суицид.

Клиничните аспекти на самотността започват да се изследват в последните десетилетия, но все още феноменът остава слабо изследван и непознат. Това увеличава актуалността на темата, но и поставя докторанта пред значителни затруднения. Не ни е известно проучване, което да изследва връзката между преживяванията на социална тревожност и чувството за самотност. В изследването на Масурски е изследвана тази връзка както сред клинично здрави, така и при лица с психична и поведенческа патология. Преживяванията за самотност сред индивидите с психози са слабо изследвани. Смята се, че самотността корелира положително с някои психични разстройства,

сред които е и шизофренията. Социалната им изолация отразява обществените тенденции към отхвърляне и стигматизация и възприемането им като опасни.

Самотността се приема като „количествено или качествено несъответствие между желано и актуално ниво на социални контакти и връзки, и загуба на чувство за принадлежност“. Самотата се асоциира с количествен или качествен дефицит в общуването, поради което не може да се поставя знак за равенство между самотност и социална изолация.

Представеното емпирично изследване е отлично планирано и осъщесвено и цели да се изследва интензивността на социално-тревожните когниции и чувството на самотност при четири групи лица: контролна група без психична патология, с алкохолна зависимост, с хероинова зависимост и с шизофрения. Анализирани е връзката между социално-тревожните преживявания и чувството за самотност и влиянието им върху суицидното поведение.

Методиката и контингентът на изследване са адекватни на поставените цел и задачи. Издигнатите хипотези са добре обмислени и формулирани. Емпиричните данни са обработени прецизно.

Социално-тревожните преживявания и чувството за самотност са феномени, които могат взаимно да се повлияват. Двете явления са социални по своята същност и се преживяват като негативни и предизвикващи страдание.

Докторантът Александър Масурски правилно предполага, че преживяванията на социална тревожност и самотност могат да мотивират и инициират промяна у индивида, да подобрят социалното функциониране и значително да редуцират негативните преживявания. Наличието на когниции за дискомфорт и социална неадекватност поражда чувство за социално несправяне, различност и отхвърленост. Преживяването на самота води до чувство за неприетост, отхвърленост и поражда чувство за собствена неадекватност. Чувството за неадекватност играе ролята на междинна променлива и опосредства връзката между социално-тревожните когниции и чувството за самотност.

Приносите на настоящия дисертационен труд могат да бъдат обособени в два аспекта: теоретичен и практически. Теоретичните приноси са свързани с изследване на клиничните аспекти на самотността с и без психична патология. Особено важно в теоретичен и практически аспект е установената връзка, механизмите на взаимодействие и опосредстващите фактори между социално-тревожните когниции и самотността, което е новост не само в българската специализирана литература. Емпирично е доказана непълна междинна променлива, опосредстваща връзката между социално-тревожните когниции и чувството за самотност, което е значително изразено при лицата със зависимости и слабо изразено при лицата с параноидна шизофрения. Установено е, че суицидните нагласи и поведение се повлияват значително от чувството за самотност при лица с алкохолна зависимост, докато при лицата с хероинова зависимост значим рисков суициден фактор е интензитетът на социално-тревожните когниции. Установено е влиянието и връзката на факторите пол, възраст, образование, работна заетост и семеен статус, върху интензитета на социално-тревожните когниции и чувството за самотност.

При лицата с алкохолна зависимост и параноидна шизофрения социалната тревожност е сериозен проблем в терапевтичната практика, което затруднява терапевтичния процес и изисква целева намеса. Докторантът установява, че ако се повлияе върху чувството за неадекватност при лица с алкохолна зависимост, това ще редуцира социалната тревожност и чувството за самотност, поради което неадекватността е важен терапевтичен фокус за подобряване на социалната свързаност на алкохолно зависимите.

Основните резултати от направеното емпирично изследване са отразени в четири публикации в престижни специализирани списания и форуми.

Авторефератът съдържателно отразява дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е на актуална проблематика, слабо позната в световен мащаб и непозната в нашата специализирана литература. Направено е мащабно емпирично изследване, данните от което могат да послужат за прецезиране на терапевтичните намеси при

лицата с психози и зависимости. Дисертационният труд на Александър Масурски е написан на научно издържан език и стил.

Имайки предвид актуалността на разглежданата проблематика, високият потенциал на докторанта за теоретичен анализ и за количествен и качествен анализ на емпирични данни, както и неоспоримите приложни приноси на дисертационния труд, предлагам на Уважаемото Научно Жури да присъди на Александър Масурски образователната и научна степен ДОКТОР по Клинична психология.

19.10.2017г.

Рецензент:.....

Проф.д.пс.н. Ваня Матанова